

➤ CENTRUM KOMPETENCJI WSCHODNICH

Centrum Kompetencji Wschodnich (CKW) to **think-tank** powołany z udziałem **Miasta Lublin, Samorządu Województwa Lubelskiego** oraz międzynarodowej organizacji należącej do systemu ONZ - **Programu Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP)**. Jego powstanie jest wyrazem wagi, jaką przykładą się na Lubelszczyźnie do współpracy ze wschodnimi partnerami – z dziesiątek zrealizowanych wspólnie przez lata projektów zrodziło się wzajemne zaufanie, pasja i umiejętność pracy w obszarach takich jak:

- 1) dobre rządzenie – sprawne zarządzanie w administracji;
- 2) społeczeństwo obywatelskie;
- 3) nauka i edukacja;
- 4) kultura dla rozwoju;
- 5) relacje biznesowe;
- 6) innowacje społeczne;
- 7) zrównoważony rozwój.

Centrum Kompetencji Wschodnich to nie tylko **baza wiedzy o projektach, dobrych praktykach, inicjatywach i organizacjach**, które je realizują. Zadaniem CKW jest inicjowanie nowych przedsięwzięć i współtworzenie nowej jakości w szeroko rozumianej współpracy rozwojowej, między innymi poprzez **budowanie środowiska** osób, instytucji i organizacji zaangażowanych w działania w poszczególnych krajach, które wspólnym głosem wypowiadać się będzie w kwestiach ważnych dla tej części świata.

U podstaw Centrum Kompetencji Wschodnich leży praca na rzecz rozwoju społecznego, edukacji, kultury i biznesu, wzmocnienia wzajemnej komunikacji i dialogu. CKW wspiera tworzenie sieci współpracy i eliminowanie barier, również tych wynikających ze wzajemnych uprzedzeń czy stereotypów. Misją CKW jest inspirowanie oraz aktywizowanie skutecznej i trwałej współpracy transnarodowej, wyznaczanie potencjalnie najefektywniejszych kierunków działań pomiędzy Unią Europejską a Europą Wschodnią, krajami Kaukazu i Azji Centralnej. To także wzajemne wyjaśnianie uwarunkowań społecznych i specyfiki kulturowej poszczególnych państw i narodów ze Wschodu oraz Unii Europejskiej (UE), a w rezultacie generowanie korzyści społeczno-

ekonomicznych wynikających z ich współdziałania.

Działania służące spełnieniu misji i celów CKW zmagają się do katalogowania oraz klasyfikowania wiedzy i „dobrych praktyk” w zakresie inicjatyw realizowanych z partnerami ze Wschodu, sieciowania partnerów, wdrażania nowych idei, udzielania rekomendacji. W praktyce oznacza to organizację szkoleń, seminariów, konferencji, opracowywanie raportów oraz formułowanie stanowisk. Działania CKW to również spotkania liderów i liderki poszczególnych linii programowych z potencjalnymi partnerami współpracy, przedstawicielami i przedstawicielkami organizacji pozarządowych, uczelni, biznesu. To praca w środowiskach lokalnych z globalnym rozmachem oraz intencją dzielenia się doświadczeniem oraz zdobywania nowych kompetencji koniecznych dla równowagi i przejrzystości podejmowanych działań.

◆ KONGRES INICJATYW EUROPY WSCHODNIEJ (KIEW) – WSPÓLNA PRZESTRZEŃ DLA DECYDENTÓW I AKTYWISTÓW

Kongres Inicjatyw Europy Wschodniej to flagowe przedsięwzięcie Centrum Kompetencji Wschodnich. Kongres odbył się w dniach 11-13 września 2012 r. i był spotkaniem przedstawicieli i przedstawicielek władz centralnych oraz lokalnych, organizacji pozarządowych i instytucji zaangażowanych we współpracę transnarodową z Polski, Europy Zachodniej, Wschodniej i Azji

Centralnej. Honorowy patronat nad Kongresem objęło Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce. Biorąc pod uwagę, że główną misją CKW jest katalogowanie i klasyfikowanie wiedzy i doświadczeń współpracy ponadnarodowej pomiędzy Polską, Unią Europejską i jej Wschodnimi partnerami, motywem przewodnim Kongresu było Partnerstwo Wschodnie (PW) i możliwości, jakie otwiera współpraca rozwojowa.

Sukcesem Kongresu Inicjatyw Europy Wschodniej – pierwszej tego typu inicjatywy w regionie – było zgromadzenie praktyków w zakresie współpracy transgranicznej oraz decydentów i decydek z niemal wszystkich państw Partnerstwa Wschodniego. Stworzono wspólną przestrzeń dla merytorycznej dyskusji na tematy kluczowe zarówno dla rozwoju regionu, jak i współpracy międzynarodowej. Znaczenie wydarzenia docenione zostało również przez polskie władze, m.in. Ministerstwo Spraw Zagranicznych, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego oraz Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji, a także Przedstawicielstwo Komisji Europejskiej w Polsce (PKE), których przedstawiciele i przedstawicielki zabrali głos zarówno w sesji otwierającej, jak i w panelach dyskusyjnych. Rangę spotkania podniósł również list Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Bronisława Komorowskiego, skierowany do organizatorów i osób uczestniczących w KIEW, w którym podkreślono znaczenie Kongresu oraz przypomniano o roli Lublina jako „bramy na Wschód”.

Wśród prelegentów i prelegentek Kongresu na szczególną uwagę zasługuje obecność Ewy Synowiec, Dyrektora Przedstawicielstwa Komisji Europejskiej w Polsce, która – wraz z Krzysztofem Żukiem, Prezydentem Miasta Lublin oraz Dmitriem Mariasinem, Koordynatorem Nowych Partnerstw Rozwojowych z Regionalnego Centrum UNDP w Bratysławie – oficjalnie otworzyła Kongres.

Podczas KIEW odbyło się **16 paneli dyskusyjnych**, w tym 2 sesje plenarne (otwierająca i zamykająca) w **4 obszarach programowych**:

- 1) **dobre rządzenie;**
- 2) **społeczeństwo obywatelskie;**
- 3) **kultura bez granic;**
- 4) **nauka/edukacja.**

W debatach i dyskusjach podczas KIEW wzięło udział **237 osób**, w tym ponad

50 uczestników i uczestniczek z Armenii, Azerbejdżanu, Białorusi, Gruzji, Kazachstanu, Mołdawii, Niemiec, Rumunii, Rosji, Serbii, Szwajcarii, Ukrainy.

Siłą Kongresu Inicjatyw Europy Wschodniej okazał się jego demokratyczny, partycypacyjny charakter, wyrażający się w zaproszeniu do uczestnictwa przedstawicieli i przedstawicielek różnorodnych środowisk zaangażowanych we współpracę transgraniczną: rządów, samorządów, przedstawicieli i przedstawicielek instytucji europejskich (PKE) i międzynarodowych (system ONZ), świata nauki i edukacji, instytucji kulturalnych, organizacji pozarządowych, mediów oraz ekspertów i ekspertek zajmujących się problematyką Wschodu, a także współpracy rozwojowej. Sposób organizacji zarówno sesji plenarnych, jak i tematycznych, bazował na opiniach uczestników i uczestniczek, które uwzględnione zostały w niniejszym dokumencie.

◆ REKOMENDACJE

Najbardziej znaczącym rezultatem Kongresu były konkluzje i wypracowane wspólnie rekomendacje. Rekomendacje po zorganizowanym w 2011 r. Kongresie Kultury Partnerstwa Wschodniego (KKPW) są uwzględniane i wykorzystywane przez instytucje unijne oraz rządowe przy (prze)projektowaniu i kształtowaniu swoich polityk kulturalnych. Co ważniejsze, doświadczenia z poprzedniego KKPW świadczą, o tym że osoby uczestniczące w tego typu wydarzeniach są chętne do współpracy, sieciowania i angażowania się w tworzenie takich polityk i rekomendacji.

Warto zaznaczyć, że – niezależnie od treści rekomendacji - komentarze i stanowiska osób uczestniczących w wydarzeniu wskazywały na niezwykłą wartość tego typu inicjatyw z punktu widzenia budowania międzynarodowej społeczności, skupionej na problematyce współpracy rozwojowej między krajami Europy Środkowo-Wschodniej i Azji Centralnej. Co niezwykle istotne,

podczas tegorocznego KIEW praca w obszarze “Kultura bez granic” opierała się na gotowym, powstałym w październiku 2011 roku podczas Kongresu Kultury Partnerstwa Wschodniego, zestawie rekomendacji, będąc praktyczną ilustracją procesu wprowadzania w życie partycypacyjnie wypracowanych zaleceń dotyczących polityki kulturalnej.

Podczas zamykającej Kongres sesji plenarnej liderzy i liderki obszarów programowych podjęli próbę podsumowania dotychczasowych prac. Wyniki były bardzo obiecujące i po raz kolejny dowiodły, jak wielka moc sprawcza drzemie w tego typu przedsięwzięciach.

W trakcie KIEW 2012 wypracowane zostały następujące rekomendacje w poszczególnych obszarach:

● W ramach obszaru „Dobre rządzenie”:

1. Powinny powstać strategie rozwojowe dla całego regionu realizowane metodami partycypacyjnymi, co ma swoje uzasadnienie w braku sprecyzowanych oczekiwań ze strony wschodnich partnerów wobec współpracy w ramach Partnerstwa Wschodniego, co z kolei w długofalowej perspektywie powoduje brak jednej spójnej wizji Partnerstwa Wschodniego.
2. Wskazane jest zacieśnienie współpracy z subregionami położonymi dalej od wschodniej granicy Unii Europejskiej. Równocześnie granice obszarów, gdzie możliwa jest realizacja programów współpracy transgranicznej powinny być przesunięte, dzięki czemu nastąpiłoby zwiększenie dostępności grantów.
3. Pożądane byłoby, aby inwestycje w infrastrukturę realizowane przy pomocy środków pomocowych były nie tylko podstawą rozwoju lokalnego, ale także przyczyniały się do promowania działań Partnerstwa Wschodniego.
4. Wskazana jest znaczna decentralizacja, a zarazem dywersyfikacja środków przeznaczonych na działania w krajach Partnerstwa Wschodniego, w taki sposób aby umożliwić dostęp do instrumentów finansowych również jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym oraz innym podmiotom – kreatorom współpracy transnarodowej i rozwojowej.
5. Winny być podejmowane inicjatywy na rzecz harmonizacji prawa państw Partnerstwa Wschodniego z prawem unijnym umożliwiające optymalny transfer wiedzy i doświadczeń

w zakresie efektywnego działania administracji publicznej oraz jej współpracy z partnerami reprezentującymi różne sektory. Osiągnięcie tak sformułowanego celu możliwe jest poprzez edukację, upowszechnianie i promocję wiedzy między innymi z zakresu integracji europejskiej oraz realiów prawnych w krajach członkowskich na Wschodzie.

6. Ewaluacja podejmowanych działań, projektów i inicjatyw ze wschodnimi partnerami powinna mieć charakter jakościowy, wieloetapowy i długofalowy, co pozwoli na zminimalizowanie czysto ilościowego i wskaźnikowego podejścia do realizowanych zadań i uwypukli orientację na proces i trwałą zmianę społeczną.

● W ramach obszaru „Nauka/Edukacja”:

1. Konieczne jest uwspólnienie ram prawnych oraz instrumentów finansowania, a także tworzenie sprawnej infrastruktury technicznej w obszarze nauki i badań oraz aktywności edukacyjno-oświatowych w celu umożliwienia realizacji działań w długofalowych perspektywach czasowych tzn. co najmniej 10 letnich.
2. Jedną z centralnych kategorii współpracy naukowo-badawczej oraz edukacyjnej powinno być powoływanie nowych sieci współpracy przy równoczesnym wsparciu tych już istniejących.
3. Należy promować innowacyjność w edukacji poprzez rozszerzanie kręgu podmiotów zaangażowanych w edukację, ze szczególnym uwzględnieniem instytucji edukacji obywatelskiej, oraz umożliwiać implementację metodologii edukacji nieformalnej, której realizatorami mogą być instytucje spoza tradycyjnego kręgu oświatowo - edukacyjnego.
4. Należy działać na rzecz edukacji językowej, poprzez wspieranie nauki języków narodowych krajów Europy Wschodniej i Azji Centralnej, tak by umożliwić równoprawną komunikację i dialog uwzględniający różnice kulturowe i językowe.
5. Należy podjąć działania ukierunkowane na wystandaryzowanie i uwspólnianie ram edukacji pomiędzy krajami Unii Europejskiej i państwami spoza Unii Europejskiej. Dlatego też należałoby podjąć zdecydowane i bardziej zaangażowane kroki na rzecz wzmocnienia procesu upowszechniania i adaptowania europejskich ram kwalifikacji w państwach Partnerstwa Wschodniego. Wynika to z faktu, że stanowią one efektywny instrument przełożenia, dzięki któremu kwalifikacje stają się bardziej transparentne, zrozumiałe w różnych państwach i systemach w Europie, a w perspektywie również poza jej granicami. Ponadto urzeczywistniają

dwa fundamentalne cele jakimi są promocja mobilności obywateli i obywaterek pomiędzy krajami oraz ułatwianie im uczenia się przez całe życie, co w kontekście eliminowania barier kulturowych, społeczno-ekonomicznych i mentalnych, ma kolosalne znaczenie.

● W ramach obszaru „Kultura Bez Granic”

1. Kultura jest szczególnie istotnym czynnikiem warunkującym rozwój społeczny i ekonomiczny. Dlatego deklarujemy wspólną pracę na rzecz budowania Partnerstwa Wschodniego jako projektu kulturowego: respektującego podmiotowość wszystkich jego uczestników, opartego o wielokierunkową współpracę pomiędzy krajami PW i UE.
2. Uważamy, że tworzone w ramach współpracy kulturalnej modele i mechanizmy stymulowania rozwoju, partycypacji społecznej i transparentności mogą stanowić wzór dla innych obszarów życia publicznego w krajach PW, dając kluczowy impuls do zmiany standardów funkcjonowania instytucji publicznych i niepublicznych.
3. Za najważniejsze zadania uważamy wypracowanie nowych modeli współpracy kulturalnej z krajami PW: włączenie podmiotów z PW w prace nad kształtem europejskiej polityki sąsiedztwa.
4. Zbudowanie sieci wspierającej organizacje i twórców krajów PW; stworzenie i wdrażanie rozwiązań dla rozwoju sektora kultury i systemu edukacji kulturalnej. Sieć Kultury Partnerstwa Wschodniego powinna być inicjatywą oddolną, odpowiadającą na potrzeby członków/społeczności, które zrzesza. Wobec istnienia wielu modeli sieci, Partnerstwo Wschodnie powinno stworzyć swój własny model odpowiadający jego potrzebom. Sieć nie musi być instytucją lecz procesem poznawania, wspólnego tworzenia oraz działania. Najważniejszymi zadaniami sieci są:
 - budowanie partnerstw wewnątrz PW i pomiędzy krajami PW i UE;
 - „mapa kultury Partnerstwa Wschodniego”;
 - wspieranie współpracy międzynarodowej i profesjonalizacji kadr kultury (grupy warsztatowe, seminaria, spotkania, rezydencje), oraz wymiany i dystrybucji wiedzy pomiędzy ośrodkami kulturalnymi i akademickimi;
 - reprezentację i rzecznictwo na poziomie EU, krajowym, regionalnym i lokalnym;
 - tworzenie i wdrażanie nowych programów finansowych dla PW, stymulowanie organów

decyzyjnych UE do włączania krajów PW w istniejące programy grantowe, decentralizacja systemów finansowych w PW.

5. Wciąż są też aktualne wszystkie rekomendacje, wypracowane podczas ubiegłorocznego Kongresu Kultury Partnerstwa Wschodniego a w szczególności zalecenia dotyczące się sieci kultury Partnerstwa Wschodniego.

● W ramach obszaru „Społeczeństwo Obywatelskie”:

1. Należy w większym stopniu poświęcić uwagę zagadnieniu dostępności małych grantów, a tym samym krótkoterminowych projektów. Dotychczasowe doświadczenie pokazuje, że projekty z relatywnie niskimi budżetami poszerzają dostęp do funduszy dla organizacji i lokalnie prowadzonych działań.
2. Niekwestionowaną wartością jest dokonujący się krajach post-sowieckich proces transformacji i demokratyzacji, dlatego też państwa członkowskie Unii Europejskiej mają obowiązek dzielenia się doświadczeniami i *know how* sukcesów przemian z krajami Partnerstwa Wschodniego. Koniecznym jest by doświadczenia np. polskiej transformacji były zaadaptowane do społeczno-polityczno-gospodarczych uwarunkowań danego państwa, a nie były przenoszone w sposób „dosłowny”.
3. Grantodawcy, donory i organizacje realizujące projekty powinni dopuszczać możliwość porażki, ponieważ nie jest możliwe, by osiągnąć w pełni wszystkie sztywno określone cele projektu. Szczególnie ma to miejsce w sytuacji, gdy cele i wskaźniki są określane dużo wcześniej niż ma miejsce realizacja projektu. Istnieje także silna potrzeba stosowania innowacyjności i wychodzenia poza schematy w podejmowaniu działań, co także wiązać się może z niedostatecznym osiągnięciem przyjętych wskaźników.
4. Należy promować specjalizację podmiotów w poszczególnych dziedzinach, tak aby uniknąć rozmywania się czy też dublowania kompetencji – specjalizacja powinna zachęcać do współpracy, a nie konkurencji czy też monopolizacji określonych dziedzin przez podmioty zainteresowane współpracą ze Wschodem.
5. Aktualnym pozostaje oczekiwanie, aby silne międzynarodowe podmioty nadal koncentrowały się na długoterminowej, strategicznej współpracy i były facylitatorami zmian oraz innowacji społecznych.

Niniejsze rekomendacje stanowią głos w toczącej się na przestrzeni ostatnich lat dyskusji dotyczącej kierunków rozwoju współpracy ponadnarodowej oraz oczekiwań w stosunku do projektu, jakim jest Partnerstwo Wschodnie. Pokazując i uwypuklając owe kierunki myślenia, dają jednocześnie wyraz potrzeby wyrażania wspólnego dla Europy Środkowo-Wschodniej stanowiska, z uwzględnieniem stanowiska Polski i Lublina. Organizatorom KIEW udało się bowiem zgromadzić uczestników i uczestniczki, którzy dali wyraz poczuciu odpowiedzialności za kształtowanie relacji ze Wschodnimi sąsiadami Unii Europejskiej. Jest to również wyraz potrzeby równoprawnego uczestnictwa w kształtowaniu spójnej wizji rozwoju Europy.

Zapraszamy do współpracy i dzielenia się swoimi komentarzami i sugestiami dotyczącymi przedłożonych Rekomendacji, jak również wspierania działań Centrum Kompetencji Wschodnich w Lublinie.

KONTAKT:

- ◆ biuro organizacyjne Kongresu Inicjatyw Europy Wschodniej

Urząd Miasta Lublin
Wydział Projektów Nieinwestycyjnych
ul. Okopowa 11
20-022 Lublin
tel.: +48 81 466 2850
fax: +48 81 466 2851
kongres@lublin.eu

- ◆ punkt kontaktowy Centrum Kompetencji Wschodnich

Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju (UNDP)
Biuro Projektowe w Polsce
ul. Peowiaków 11
20-007 Lublin
tel.: +48 81 532 2327
anna.szadkowska@undp.org (polski, angielski)
katarzyna.zabratanska@undp.org (rosyjski, ukraiński, angielski, polski)